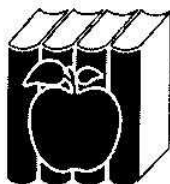

بسم الله الرحمن الرحيم

آسیب شناسی
مکرونگری روستایی

پژوهشگر: دکتر...

مجموعه نظری

نشریه صادق

۱۵۱۲۰۵۹

سرشناسه: نظری، معصومه، ۱۳۵۸ -

عنوان و نام پدیدآور: آسیب شناسی گردشگری روستایی / پژوهشگر و مولف معصومه نظری.

مشخصات نشر: تهران: سیب صادق (ع)، ۱۳۹۶ مشخصات ظاهری: ۱۶۳ ص: ۱۴/۵ ۲۱/۵ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۶۹۳-۵-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۵۹-۱۶۳.

موضوع: گردشگری روستایی

Rural tourism موضوع:

رده بندی کنگره: ۱۳۹۶ عن G۱۵۵/۱

رده بندی دیویی: ۳۳۸/۴۷۹۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۷۵۶۸۲۱

درس انتشارات: میدان رسالت، خیابان شهید مدنی شمالی، بین ایستگاه مترو فدک و گلبرگ، روبه روی بانک

ملی، شهید میرغضنفری (۱۳۲) پلاک ۱۰ زنگ اول. تلفن: ۷۷۰۳۴۵۱۵-۷۷۰۳۲۵۹۰۳-۰۲۱ همراه:

۰۹۱۲۱۰۵۲۹۸۷ ایمیل: sibesadegh@gmail.com

آسیب شناسی گردشگری روستایی

نویسنده: معصومه نظری

طراح و صفحه آرا: اکرم اکرمی

طراح جلد: نسرين سهرابی

شمارگان: ۱۰۰ جلد

قطع: رقعی

نوبت چاپ: اول

ویرایش: میرزا آقایی

قیمت: ۷۵۰۰۰ ریال

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به انتشارات سیب صادق (ع) است.

فهرست

۷.....	مقدمه
۱۱.....	فصل اول: کلیات
۱۳.....	بیان مسأله
۱۶.....	اهمیت و ضرورت
۱۹.....	فصل دوم: مفاهیم و اصطلاحات
۲۱.....	آسیب شناسی
۲۲.....	آسیب شناسی اجتماعی
۲۵.....	گردشگری
۲۵.....	روستا
۲۶.....	گردشگری روستایی
۳۰.....	گردشگری کشاورزی
۳۱.....	ژئوتوریسم و گردشگری طبیعی (اکوتوریسم)
۳۳.....	گردشگری دهکده
۳۳.....	گردشگری فرهنگی
۳۴.....	گردشگری انبوه یا تفریحی
۳۴.....	گردشگری سبز
۳۵.....	گردشگری مایس (mice) و گردشگری دیدار از خویشاوندان
۳۵.....	گردشگر
۴۰.....	گردشگر روستایی

۴۰	جامعه روستایی (جامعه محلی)
۴۳	توسعه پایدار
۴۵	فصل سوم: گردشگری پایدار
۴۸	ابعاد گردشگری پایدار و روابط متقابل آن
۴۸	اصول گردشگری پایدار
۵۱	فصل چهارم: اثرات گردشگری
۵۴	اقتصادی
۵۵	اجتماعی
۵۵	فرهنگ
۵۶	زیست محیطی
۵۹	فصل پنجم: راهکارهای گردشگری
۶۱	مدل تأثیر اجتماعی (مدل داکسی)
۶۵	مدل چرخه حیات زندگی مفید (مدل باتلر) (TALC)
۷۲	مدل گردشگری لیپر
۷۳	الگوی ماتیسون و وال
۷۵	الگوی گان
۷۶	الگوهای بررسی مسائل تفرجگاهی
۷۶	طیف توسعه تفرجگاه
۷۸	الگوی حلقه‌ای متحدالمركز
۸۰	الگوی حلقه‌های پنج عامله
۸۱	مدل درخت مشکل - درخت حل مسئله
۸۳	فصل ششم: نظریه‌ها و مباحث نوریک
۸۷	نظریه صف
۸۸	نظرات و دیدگاه‌های مربوط به توسعه گردشگری روستایی

امروزه گردشگری در حال تبدیل شدن به یکی از سریع‌ترین صنایع‌های رو به رشد جهان به شمار می‌آید و گردش مالی سالانه آن به حدود ۵/۴ تریلیون دلار می‌رسد به این دلیل که این فعالیت ۸ درصد کل اشتغال جهانی را به خود اختصاص می‌دهد و ابزاری برای ایجاد درآمد ملی و اصلی‌ترین ارکان اقتصادی دنیا و نیز از مفاهیم، اشکال و ارکان توسعه پایدار قلمداد می‌شود (معمانی، ۱۳۹۱: ۳).

در دوران معاصر گردشگری به یک واژه مهم اجتماعی و فرهنگی تبدیل شده است، فعلیتی که با انسان و انگیزه‌ها، خواسته‌ها، نیازها و آرزوهای او که منبعث از فرهنگ جامعه است ارتباط دارد. بدین ترتیب گردشگری و فرهنگ رابطه لاینفکی دارند و انسان به عنوان خالق و حامل فرهنگ، مادیات و جهت گردشگری را تعیین می‌کند. به عبارتی گردشگری "وابسته به انسان" و "انسان محور" است. ورود گردشگران به یک مقصد روابط و تعاملاتی بین آنان و میزبانان ایجاد می‌نماید که یک بعد این رابطه فرهنگی است. فرهنگ محلی و روش‌های گوناگون زندگی در جوامع روستایی سنتی، گردشگران را در اولین مرحله به آن مکان جذب می‌کند که

این کالای با ارزشی است که می‌بایست برای تداوم بهره‌وری در بلندمدت حفاظت شود (مرادی، ۱۳۹۱: ۲).

امروزه، گردشگری در مناطق روستایی و دور افتاده اهمیتی ویژه یافته و وسیله‌ای برای رفاه جوامع تلقی می‌شود (Roberts and Hall, 2001: 55-56). گردشگری روستایی عبارت است از کلیه فعالیت‌های گردشگری در محیط روستایی با توجه به فرهنگ و بافت سنتی روستایی، هنر و صنایع روستایی، آداب و رسوم سنتی، که در برگ‌نمای گردشگری کشاورزی، گردشگری سبز، گردشگری مزرعه‌ای است (قادر، ۱۳۸۳: ۲۲).

گردشگری روستایی، یکی از شاخه‌های صنعت گردشگری به حساب می‌آید که با توجه به ظرفیت، پتانسیل و فرهنگی موجود در روستاها، می‌تواند در راستای رسیدن به توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی واقع شود. با توجه به دیدگاه‌ها و نظریه‌های مختلف گردشگری، می‌توان گفت که گردشگری روستایی از یک طرف با فراهم آوردن فرصت‌های جدید به عنوان وسیله‌ای است که به جوامع روستایی حیات دوباره می‌دهد و موجب توسعه این نواحی می‌شود. از طرف دیگر توسعه بدون برنامه در آن سبب آسیب‌های اجتماعی و زیست‌محیطی شده است. (رکن‌الدین افتخاری، ۱۳۸۵: ۸).

با توجه به مشکلات نواحی روستایی، از جمله کاهش جمعیت، کاهش سطح اشتغال و درآمد، کاهش خدمات عمومی و تضعیف هویت و فرهنگ روستایی، ضرورت راهبردهایی برای کمک به تجدید حیات اقتصادی و اجتماعی جوامع روستایی، احساس شد. در این راستا سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان، گردشگری را به

عنوان فعالیت بالقوه‌ای در نظر گرفتند که می‌تواند زمینه پایداری اقتصادی و جمعیتی نواحی روستایی را فراهم کند (رضوانی، ۱۳۸۷: ۱۵۸).

گردشگری روستایی نه تنها تهدیدکننده معیشت کشاورزی نبوده بلکه ترویج آن می‌تواند حافظ محیط روستا باشد. بسیاری نیز می‌پندارند که توسعه گردشگری راه حل بسیاری از مشکلاتی است که مناطق روستایی گرفتار آنها می‌باشند. پس گردشگری را عنصر لازم برای حرکت به سوی اصلاح مناطق روستایی می‌دانند (شاربا، ۲۰۰۳: ۱۰۰).

با توجه به اهمیت فعالیت‌های گردشگری روستایی و ارتباط و تعامل تنگاتنگ آن با فعالیت‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، بالطبع اثرات آن در ابعاد منفی و مثبت نیز می‌تواند بسیار متنوع گسترده باشد و به ویژه بر محیط محلی و جوامع میزبان اثرات عمیقی بر جای گذارد. لذا احتیاطاً اثرات گردشگری در طول زمان و با توسعه مناطق مقصد تغییر می‌کنند (Butler, 1980: ۱۰۰). طبق نظر وال (۱۹۹۷) عوامل کلیدی سهم در اثرات عبارتند از: نوع فعالیت‌های گردشگری صورت گرفته، ویژگی‌های جامعه میزبان در منطقه مقصد و اهمیت عامل بین دیدارکنندگان و ساکنین.

دیویسیون (۱۹۹۷) در ارتباط با فضای گردشگری اظهار داشت که تولید مصرف گردشگری برخلاف بسیاری از فعالیت‌های صنعتی دیگر در یک مکان صورت می‌گیرد. این بدان معناست که گردشگر محصول را در مقصد گردشگری به مصرف می‌رساند. بنابراین اثرات گردشگری از نظر فضایی عمدتاً در مقصد گردشگری متمرکزند. به نظر وی دلیل فصلی بودن فعالیت‌های گردشگری اثرات گردشگری

در زمان‌های خاصی از شدت بیشتری برخوردار هستند. گردشگری برخود گردشگران نیز اثراتی دارد. این اثرات را می‌توان در رفتار آن‌ها در مقاصد گردشگری ملاحظه نمود (تراپیان، ۱۳۸۷: ۲۸).

بدیهی است استفاده مطلوب از امکانات و مواهب طبیعی و تجهیز مناسب منابع طبیعی و انسانی هر منطقه، در مسیر توسعه همه جانبه، نیازمند فعالیت‌های علمی و کارشناسی در راستای شناخت منطقه، قابلیت‌های طبیعی و انسانی آن است. چنانچه گردشگری به صورت کنترل شده نباشد می‌تواند علاوه بر تخریب منابع طبیعی مقاصد گردشگری، بنیان‌های هویتی و فرهنگی جوامع محلی را نیز با تهدید مواجه نماید. توجه به این مهم، ضرورت مدیریت اثرات بازدیدکنندگان را به منظور کنترل و کاهش اثرات سوء گردشگری اجتناب‌ناپذیر می‌نماید. از این رو مطالعه حاضر، درصدد آن است تا با رویکردی تحلیلی به مطالعه و شناسایی آسیب‌های ناشی از گردشگری روستایی و علل و عوامل پیدایش آن‌ها و انواع پیامدهای آن بپردازد. چراکه تشخیص درست و به موقع درد، نخستین شرط درمان و چاره‌جویی است. بنابراین بدون تشخیص درد، درمان میسر و مفید نخواهد بود و ساختن بدون شناختن، رها کردن تیر در تاریکی است.